

AFDELING III

DIE PLEK VAN SOSIOLOGIE IN DIE OPLEIDING

VAN ONDERWYSERS

DIE PLEK VAN SOSIOLOGIE IN DIE OPLEIDING VAN ONDERWYSERS.

Hoofstuk I

Inleiding.

Ons het tevore reeds daarop gewys dat filosofie te doen het met die laaste waardes, met die eind^{be}stemming van die menslike lewe.

Daar is egter op gewys dat wel verskil bestaan oor die inhoud van so 'n kursus in die filosofiese grondslae van die opvoeding wat uiteengesit is in drieërlei opvattinge.

Die tentatiewe inhoud van so 'n kursus in filosofie vir die opleiding van onderwysers word volgens bogenoemde opvatting saamgevat onder genoemde vyf probleemstellinge.

Hieruit spruit dan voort kennis van die mens in terme van filosofie, of anders uitgedruk, die plek van die mens in die kosmos.

Die mens en die kind is geplaas in 'n konkrete lewenssituasie om kennis te verkry van die mens en die kind.

Die sielkunde moet nou die nodige bydrae lewer tot daardie kennis deur middel van psigologiese prosesse wat hulle afspeel en tot openbaring kom in die verskillende lewens- en ontwikkelingstadia van die kind.

Kennis van sielkunde is dus onontbeerlik vir die onderwyser, maar ook, en veral die Kindersielkunde.

Sielkunde, indien behandel soos uiteengesit, voorsien die gegewens of feite waarvan die filosofie gebruik mag maak ter uitbouing, meer nog, dit mag ook van waarde wees omdat dit 'n benadering vanuit 'n

ander gesigshoek vorm.

Die ander gesigshoek is die noue verwantskap wat dit inhoud met die werk wat deur die sosio-
logie gedoen word.

Om die werklike betekenis en waarde hiervan aan te dui, haal ons Stewart aan: „In order to enrich both the philosophy and the psychology, and in order to comprehend group phenomena and interaction we must also teach something of what we know of society. This last we may call the sociology of education, and is a subject which is going to influence the teaching of educational philosophy significantly, for it provides the emphasis on historic and social forces which gives urgency to study in the philosophy of education.”¹⁾

Vervolgens is dit nodig dat ons aandag bestee aan 'n kort historiese oorsig van die Algemene Sosiologie en wel soos saamgevat deur Du Preez: „Die moderne sosiologie is in die begin van die vorige eeu vanuit Frankryk deur die graaf de St. Simon, en met name Auguste Comte as 'n inderdaad nuwe en selfstandige wetenskap geïntroduseer. Laasgenoemde het dit tegelykertyd tot kroonwetenskap verhef in die deur hom opgestelde ensiklopediese sisteem van wetenskappe. Sy veld van ondersoek was omskrywe as die wetenskap van die menslike samelewing.”²⁾

-
- 1) Campbell Stewart: The Sociological Review. Vol. XLII. Section One. 1950. Bls. 10.
 - 2) Du Preez D.C.S.: Die Grondprobleme van die Sosiologie. Bls. 1.
Vir 'n uitvoerige historiese ontwikkeling van die Sosiologie kan die volgende werke dien:
J.P.Lichtenberger: Development of Social Theory. The Century Social Science Series. D.Appleton. Century Company. New York. London. 1938.
E.S.Bogardus: The Development of Social Thought. Longmans, Green & Co., New York. 1940.
H.Becker en H.E.Barnes: Social Thought from Lore to Science. Harran. 1940.

Wat die twintigste eeuse sosiologie betref word sy veld van ondersoek vir ons doel die beste omskrywe in die kort uiteensetting van Wirth:

"Sociology as a systematic discipline, at least in my country, might be divided into the following broad fields of interest: (a) The demographic and ecological basis of social life; (b) Social organization, or the structuring of social groups; (c) Social processes or the analysis of the phenomena of social interaction; (d) Social psychology or the study of attitudes and of personality in relation to society and culture, and collective behaviour; (e) Social change and social disorganization or the study of the broad transformations going on in society, the manner in which they affect institutions, attitudes, ideas and behaviour, and the problem situations which men confront."³⁾

Die volgende taak wat op ons skouers rus, is om 'n analise te maak van die verskillende afdelings soos deur Wirth uiteengesit.

Hierdie analise moet dan ook die oorgang vorm wat aansluit by Mannheim.

By 'n analise van hierdie omskrywing vestig ons die aandag veral op afdeling (e) "... the study of the broad transformations going on in society, the manner in which they affect institutions, attitudes, ideas and behaviour, and the problem situations which men confront."⁴⁾

Die beste diagnose van hierdie "social

3) Wirth L.: The Significance of Sociology, in International Social Science Bulletin. Summer 1951. Vol.III, No.2. Unesco Publication. Bls. 198 - 199.

4) Ibid., bls. 199.

change and social disorganization," tref ons aan in "the study of the broad transformations going on in society..."

Dis dan ook presies wat Mannheim ons in sy "Diagnosis of Our Time" laat verstaan, naamlik dat ons in 'n nuwe orde lewe.

Hoe sluit dit aan by die moderne sosiologie? Dis 'n probleem van sosiale verandering en sosiale disorganisasie - dis dan ook wat afdeling (e) impliseer.

Nou sluit ons aan by Mannheim.

Hoofstuk II

DIE OPVATTINGE VAN MANNHEIM AS AGTERGROND VIR 'N SOSIOLOGIESE BENADERING TOT DIE OPVOEDINGSPROSES.

Mannheim wys veral op die volgende veranderinge wat daar gekom het in die huidige menslike samelewing.

Wanneer ons dus praat van sosiologiese perspektief, is dit een van die aspekte wat in rekening gebring word met die geheel.

AA 'n Massagemeenskap en alles wat hy daaronder verstaan.

Mannheim behandel hierdie krisis in waardes en hy koppel daarmee die band of bande wat die individu in die groter verband bevredig en beveilig het in die verloop van die geskiedenis.

So was die individu byvoorbeeld in die verlede ingeskakel in 'n groter verband wat hom vastigheid gegee het. (a) Byvoorbeeld, in die Griekse antieke wêreld was die individu geanker in die staatsverband - die staat het hom bevredig en beveilig. (b) Tydens die Middeleeue was die individu gewortel in die Rooms Katolieke Kerk, wat sy individuele voedingsbodem was. (c) Aan die end van die Middeleeue kry ons die emansipasie van die individu, wat tewens die Verligtingstydperk aankondig.

Die Verligting is dan die proses van emansipering en tegelykertyd die begin van die ontworteling van die individu van die gesagsdraers naamlik, van die Kerk- en Skrifgesag.

Omdat die individu nie sonder bindinge kan lewe nie, het hy dit gevind in die Rede, wat die opkoms van Rasionalisme dagteken.

Die rede bevredig die individu op die duur egter nie en ons kry 'n tweede banding naamlik, die gemeenskap.

Intussen raak die gemeenskap ook gedisintegreer omdat die norme daarvan verswak, met die uitwerking van massabinding.

Dit is dan ook inderdaad vandag so dat die "massa" ineengeskakel is met betrekking tot ekonomiese en handelsbelange, militêre belang, ens., deur hulle owerhede of regerings.

Hierdie massagemeenskap moet in stand gehou word deur spesiale metodes, deur Mannheim genoem sosiale tegnieke.

Daardie metodes wat deur owerhede of regerings gebruik word om te beïnvloed en te kontroleer, word genoem sosiale tegnieke.

Die resultaat is 'n effektiewe middel van beïnvloeding, maar terselfdertyd het daar ook 'n magsverskuiwing plaasgevind in dié sin dat die mag nou gekonsentreer word in die hande van 'n klein groep.

Ons noem slegs vier voorbeelde van hierdie sosiale tegnieke: 1. Die militêre tegniek.

Waar een man met tien patronen tien man kon doodskiet in die verlede, het ons vandag bomme, onder ander die atoombom deur een man vanuit 'n vliegtuig losgelaat om sowat sestigduisend mense te dood.

2. Regering en administrasie waardeur grootskaalse organisasie vergemaklik word deur wetenskaplike bestuur.

Hiertoe is die telefoon, telegrafie, radio en vervoermiddels van onskatbare belang en waarde.

3. Publieke opinie as sosiale tegniek vir gemeganiseerde massaproduksie van idees deur die pers en draadloos, werk in hierdie rigting.

4. Die vierde tegniek is vir die onderwys van belang soos Mannheim sê: "... the possibility of controlling schools and the whole range of education from a single centre, and you will realize that the recent change from democratic government to totalitarian systems is due here also not so much to the changing ideas of men as to changes in social technique."
5)

Eindelik kry ons hierdie voorbeeld as toepassing op die onderwys.

B.) Die opkoms van die Moderne Sielkunde en die gebruik daarvan, is die tweede groot verandering.

Die toepassing van die moderne sielkunde en hoe om die psigologiese prosesse te gebruik om mense te beïnvloed, is van groot belang en waarde.

Psigologiese prosesse wat tevore beskou was as bloot persoonlik, word nou eintlik sosiaal.

Die gebruik van hierdie psigologiese prosesse vir sosiale beïnvloeding het in tweeërlei rigtinge ontwikkel naamlik:

a. 'n Goeie rigting byvoorbeeld, sosiale dienste en maatskaplike sorg, ens., wat 'n bemoeienis is met die privaat lewe van die mens.

Dit bly egter 'n kwessie van beïnvloeding van die een mens op die ander.

b. Die tweede rigting van ontwikkeling is naamlik, 'n massa-opsweping van emosies.

In beide rigtinge beteken dit dus 'n bemoeienis met die persoonlike individuele lewe van die mens.

Die sosiale tegnieke bevat niks slegs op hulleself nie, maar die konsentrasie daarvan karakteriseer die struktuur van die moderne gemeenskap.

c.) Die Derde groot Verandering wat Mannheim aantoon, is wat hy noem „the Crisis in Valuation.“

Hierin het ons te doen met die sedelike en die religieuse veranderinge wat werkzaam was in die samelewing.

Dit was die gevolg van 'n gedurige lang historiese proses wat 'n aanvang geneem het na die Middeleeue en wat onder andere tot uiting gekom het in die Verligtingstydperk, later by die Liberalisme en eindelik by die Sosialisme.

Intussen het ons gekry die opkoms van die Totalitäre staatsidee wat so radikaal verskillend is van die Liberalisme en die Sosialisme, dat hulle onderlinge verskille bykans verdwyn het.

In die huidige krisissituasie, kry ons dus naas en teenoor mekaar, die mees uiteenlopende en teenstrydige lewens- en wêreldebekouinge. Ons noem die volgende voorbeelde: (a) die Christelike tradisie en opvatting van naasteliefde; (b) die Verligtingstydperk en die Liberalisme wat weer „freedom and personality“ benadruk; (c) die Sosialiste met 'n beplande sosiale orde, waarin gelykheid, sosiale geregtigheid en basiese sekuriteit die kruks is; (d) Naziisme wat weer vrugbaarheid, ras, mag, met stam en militêre deugde van verowering, dissipline en blinde gehoorzaamheid, benadruk.

Toegepas op die onderwys kry ons byvoorbeeld ook dieselfde verwarring⁶⁾. „One set of social influences is guided by the ideal of ascetism and repression, the other by the wish to encourage self-expression.”⁶⁾

‘n Tweede verwarring wat ons hier aantref, is die wat genoem kan word die probleem van gesag en vryheid.

Die resultaat van hierdie verwarring is „that we have no clear-cut criteria.”⁷⁾

Die derde verwarring is op die gebied van „agreed educational policy for our normal citizens,” met die resultaat van „since the further we progress the less we know what we are educating for.”⁸⁾⁹⁾

‘n Vierde verwarring is in verband met werk en vryetydsbesteding. „We are equally vague concerning the meaning and value of work and leisure.”¹⁰⁾

Die gevolg van hierdie verwarring, veral met betrekking tot vryetydsbesteding is soos Mannheim dit uitdruk: „The puritan sense of guilt in connection with leisure and recreation is still at war with the emerging hedonistic cult of vitality and health. The idea of privacy and contemplation, and of their value, is at war with that of mass enjoyment and mass ecstasy.”¹¹⁾

‘n Volgende verwarring met betrekking tot seksopvattinge, maak dit vandag moeilik om die eg vroulike en ook die eg manlike in die daaglikse lewe te onderskei.

Die gevolg is „there is nothing in our lives...”

6) Ibid., bls. 13.

7) Ibid., bls. 13.

8) Ibid., bls. 13.

9) Ibid., bls. 13.

10) Ibid., bls. 13.

11) Ibid., bls. 14.

12)

about which our views are not at variance."

Ten slotte is daar geen verwarring met betrekking tot die feit dat die bovenoemde verwarring nie kan voortduur nie. Daar is 'n duidelike algemene besef dat: „It is definitely not good to live in a society whose norms are unsettled and develop in an unsteady way."¹³⁾

Gelukkig is daar enkele denkers wat die toekoms ingepeil het en „became aware of the dangers inherent in the crisis in valuations, and tried to find the deeper causes of that crisis."¹⁴⁾

D. Die Sosiologiese faktore met betrekking tot hierdie Huidige Krisis.

Met sy diagnose van hierdie krisis in waardes verbind Mannheim allerlei sosiologiese faktore wat werkzaam is in die huidige menslike samelewing.

Dit sluit dan ook weer aan by Wirth se uitseensetting in afdeling (e) naamlik, „Social change and social disorganization or the study of the broad transformations going on in society, the manner in which they affect institutions, attitudes, ideas and behaviour, and the problem situations which men confront."¹⁵⁾

Die eerste sosiologiese faktor wat hierdie krisis teweeggebring het is die „uncontrolled and rapid growth of society."¹⁶⁾

Ons haal ook Röpke in hierdie verband aan: „... today we speak of mass civilisation and congestion in expressing the idea of the individual being absorbed

12) Ibid., bls. 14.

13) Ibid., bls. 14.

14) Ibid., bls. 15.

15) Wirth L.: The Significance of Sociology in International Social Science Bulletin. Vol.III, No. 2. 1951. Bls. 199.

16) Mannheim K.: Diagnosis of Our Time. Bls. 17.

ever more in an amorphous mass. We mean by this that society in so far as it has moved in this direction has lost its horizontal as well as its vertical structure and has succumbed to a process of trituration, decomposition and dissolution which has converted it into a mere sandheap of individuals. These individual grains of sand are now being wafted haphazard and mechanically into heaps, the masses of the big cities, of the "great public," of the industrial centres, of the "million corporation" or "union," mass parties, mass plebiscites; beings devoid of any real inner solidarity and any roots or connection with social standing and milieu, without leadership on the part of a real and responsible authority standing above the mass. A society of this kind consisting of disconnected individuals dissolving and yet agglomerating has lost the inner and organic character of the genuine and spontaneous community, and the more it is lacking in a firm homogeneity the more will it be held rigidly together by the rivets of the modern bureaucratic and centralist state.¹⁷⁾"

Die resultaat van hierdie opeenhoping van die massa-gemeenskap, is die losruk van die ankers van die individu en daarby ook nog die losruk van die "primary groups, family, neighbourhood, from the background to one where the larger contact groups prevail... there is a corresponding transition from primary attitudes and virtues to derivative group ideals."¹⁸⁾

Röpke sê in hierdie verband: „These individuals who have been blown out of their community are

17) Röpke W.: Civitas Humana a Humane Order of Society. William Hodge and Company Limited. Bls. 132 - 133.

18) Diagnosis of Our Time. Bls. 17.

finding themselves exposed to a chaotic lack of any relationship to anything and are becoming lost nomadic herds who no longer know where they belong, what their place in society is, and they have become more and more divorced from the ties of family, occupation,
neighbourhood, nature and society."¹⁹⁾

Gepaard met hierdie losruk uit die primêre groep of samelewingsverbande soos huwelik, gesin, omgewing, buurt, en beroep, is daar ook 'n verandering in die primêre houdinge en primêre deugde soos byvoorbeeld, naasteliefde, ens., maar dis ook verstaanbaar dat daardie veranderinge moet kom, want daardie primêre emosies en houdinge is alleen moontlik wanneer daar 'n persoonlike kontak is tussen daardie persone en jouself.

Maar "Social change and social disorganization or the study of the broad transformations going on in society, the manner in which they affect institutions, attitudes, ideas and behaviour, and the problem situations which men confront,"²⁰⁾ het 'n verandering gebring in die toepassing van naasteliefde in die groot gemeenskap.

Die toepassing van naasteliefde is om liefdadigheidsdiens in te stel om byvoorbeeld, Sondae 'n offer te bring, waardeur ek barmhartigheid betoon en my naaste dien.

Met ander woorde, om daardie christelike beginsels uit te kan lewe, moet hulle oorgeplaas word tot die toestande in die groot gemeenskap.

19) Röpke W.: Civitas Humana. Bls. 134.

20) Wirth L.: The Significance of Sociology in International Social Science Bulletin Summer 1951, Vol. III, No.2, bls. 199.

Op politieke terrein het ons dieselfde begin-sel insoverre almal in 'n demokratiese staat dieselfde regte en voorregte het.

Deur hierdie metode van oorplasing, kan die naasteliefde beginsel byvoorbeeld weer toegepas word.

Hierdie metode kan ook toegepas word op die onderwys.

Ons hele opvoedkundige sisteem is gebaseer op 'n afsonderlike groepie, terwyl ons leef in 'n "mass society" en dan is ons verbaas as mense faal wanneer hulle geroep word om op 'n breër grondslag te werk.

'n Tweede sosiologiese faktor wat 'n radikale hervorming met betrekking tot sekere van ons opvattinge ondergaan het, is byvoorbeeld, die idee van privaatbesit.

Wat was die oorspronklike betekenis van daardie uitdrukking? (Die betekenis was eng, 'n behoudende-bruikbare - jou gereedskappies in 'n primitiewe gemeenskap.)

Nou is die betekenis ruim in 'n geïndustrialiseerde wêreld - die uitgebreide fabrieke, ens., waar dit wettig is vir die klein groepie om die menigte te eksploiteer.

Hoe word dit toegepas? Die antwoord is, nog in die ou betekenis, terwyl dit 'n ander betekenis het.

In hierdie verband wys Mannheim daarop, dat ons waardesisteem verander moet word.

Hy wys op 'n derde sosiologiese faktor, naamlik, 'n oorgang van pre-industriële gemeenskap tot 'n hoogs geïndustrialiseerde gemeenskap, wat nie alleen weerspieël word deur 'n verandering in ons

waardesisteem nie, maar ook veranderde estetiese waardes en waardes wat ons gewoontes van werk en vryetydsbesteding reguleer.

Röpke sê: „The proletariat is lacking in precisely that which characterises the peasants and the craftsmen, wholly apart from the purely material aspects of life; the independence and autonomy of their whole existence, their roots in home, property, environment, family and occupation; the personal character and the traditions of their work.

At the same time, work instead of being a satisfaction and fulfilment of life becomes a mere means and the hours spent at work a mere liability, whereas normally these ought to represent an asset in the balance-sheet of life This floating humanity, the modern nomads feel an intense longing for something which must be lacking to a great extent in such an existence, i.e., security and stability.²¹⁾"

In Vierde sosiologiese faktor met betrekking tot hierdie huidige krisis word gevind in die groeiende aantal kontakte tussen die verskillende groepe deur middel van, verbindingsmiddels, sosiale mobilitet, migrasie, waardeur waardes van verskillende groepe in dieselfde kookpot gestort word.

Tevore was dit moontlik om verskille met betrekking tot waardes te versoen, vandag egter word die mees heterogene invloede saamgeflans in ons waardesisteem met geen tegniek van versoening tussen teenstrydige waardes en ook geen tyd vir werklike assimilasie nie.

Daar word aan die hand gedoen, om te soek na

21) Röpke W.: Civitas Humana, bls. 140.

'n metode van geleidelike standaardisering van basiese waardes vir herwinning van ewewigtige gesindhede en oordele.

'n Vyfde sosiologiese faktor is die veranderinge in die probleem van gesag en vryheid.

Hierdie probleem word al hoe ingewikkelder wanneer verskillende rasse met verskillende historiese agtergrond en verstandelike ontwikkeling saam gegroepeer is in 'n gemeenskap, met gevolglik verskillende waarde begrippe met verwysing na gesag en vryheid.

Nog erger word die toestand as daar niks aan die toestand gedoen word tot versoening tussen die opvattinge van gesags- en vryheidsprobleme nie.

'n Sesde sosiologiese faktor van groot belang, is die bewuste beïnvloeding van mense om in 'n sekere rigting te handel.

"The change to conscious value appreciation and acceptance is a Copernicus-like change on the social plane and in man's history, and it can only lead to improvements if it is really assimilated by society at large. To bear the burden of a greater amount of consciousness is only possible if many other things (among them education) are changed at the same time."²²⁾

Die gevaar hieraan verbonde, is dat in sfere soos onderwys, maatskaplike sorg en evangelisasie - werk van 'n meer morele aard, gekoppel word met "rational deliberation and appreciation. Thus value creation, value dissemination, value acceptance and assimilation become more and more the concern of the conscious ego."²³⁾

22) Mannheim: Diagnosis of Our Time. Bls. 22.

23) Ibid., bls. 23.

'n Sewende sosiologiese faktor met betrekking tot die huidige krisis is die noodsaaklikheid van die heropvoeding van die "hele" mens en deur 'n nuwe sisteem „But in a society ~~in~~which the main changes are to be brought about through collective deliberation, and in which re-valuations should be based upon intellectual insight and consent, a completely new system of education would be necessary, one which would focus its main energies on the development of our intellectual powers and bring about a frame of mind which can bear the burden of scepticism and which does not panic ²⁴⁾ when many of the thought habits are doomed to vanish.")

Die agste en laaste sosiologiese faktor in die huidige krisis wat Mannheim behandel, is die ineenstorting van die „laissez-faire" idee.

Hy wys kortliks op die reeds genoemde faktore en besluit as volg: „We have finally seen how all the mechanisms which used to regulate automatically the process of valuation have gradually been weakened or eliminated without being replaced by anything else. It is no wonder, therefore, that our society lacks that healthy background of commonly accepted values and everything that lends spiritual consistency to a social system.....

There must be a sphere where basic conformity ²⁵⁾ and continuity prevail."

Op hierdie grondslag is die gesonde perspektief of agtergrond moontlik - met algemeen aanvaarde waardes en met alles wat tot geestelike verenigbaarheid in 'n sosiale sisteem mag lei.

24) Ibid., bls. 23.

25) Ibid., bls. 24, 25.

Hoofstuk III.

DIE NOODSAAKLIKHEID VAN SOSIOLOGIESE BENADERING IN DIE OPLEIDING VAN ONDERWYSERS : SY SOSIOLOGIESE TOERUSTING EN SY TAAK

- a. Historiese Oorsig van die Opvoeding en Onderwys, die Sosiologie en die Probleem van Sosiale Bewustheid.

Die moderne konsepsie van Opvoeding en Onderwys het gekom as reaksie teen die ou opvatting daarvan.

Ons het reeds melding gemaak, dat elke mens en kind geskape is met 'n individuele aanleg, vermoëns en talente, wat hom sy eie individuele sfeer van vryheid gee, waarin hy en hy alleen heerskappy kan voer: dit is die mens in afgeslotenheid - sy persoonlikheidswese.

Maar omdat die mens geskape is as persoonlikeidswese en as sosiale wese, en omdat alle mense noodwendig vatbaar is vir opvoeding, kom hy tot die hoogste ontplooiing en ontwikkeling in en deur die samelewing wat sy aangebore kragte en talente daartoe prikkel.

Die laissez-faire onderwys was beperk tot afgeslotenheid, soos 'n waterdigte kompartement met die opvatting dat die opvoeding min of meer selfvoorsienend is.

Die wese van die skool was dat prestasie en vordering van die jeug bepaal word deur 'n eksamenstelsel met puntetoekenning waarvolgens die eksamenraad moes besluit.

Hierdie stelsel het dan ook op indirekte wyse die bevoegdheid van die onderwyser bepaal.

Onderwys was kompartementeel of afgehok van

die wêreld, dit het twee teenstellende kategorieë uitgemaak in plaas van komplimentêr: die skool en die samelewing.

Die leerstof van die laissez-faire eeu het bestaan uit vakke gespesifieer deur die Skoolleerplan.

Die grondslag van die psigologiese prosesse vir die aanpassing van leerstof by die Groei- en Ontwikkelingstadia het in hoofsaak bestaan uit die heersende opvatting dat opvoeding en onderwys ".... was a compartment up to that age limit at which a human being was expected to be accessible to educational influence. Up to a certain age educational institutions tried to impress you and to impress your behaviour, whereas after the age limit you were free."²⁶⁾

Hierop het die reaksie gevvolg ten gevolge van die ontwikkeling van die psigologie met sy waardevolle uitwerking op die opvoedkundige sielkunde naamlik, die invloed op skoolsake van algemene aard, oorverwing en omgewing ens.

Die omgewingsaspek het geleid tot die sosiale aspek van die opvoedkunde.

Meer nog, die neiging tot afgeslotenheid is verbreek deur die rewolusionêre opvattinge van byvoorbeeld volwassene onderwys, privaatstudie, opknappingskursusse ens.

Weereens word die feit benadruk dat opvoeding en onderwys dwarsdeur die lewe van die mens loop, dit begin reeds by die skool, ons haal Mannheim aan: ".... that education at school is good only if in many ways it embodies the educational technique of life. From

26) Mannheim K.: Diagnosis of Our Time. 1943. Bls., 54.

now on, the aim of the school is not only to impart ready-made knowledge but to enable us to learn more efficiently from life itself."²⁷⁾

Volgens die ou opvatting was dit slegs skolastiese boekekennis wat die versperrings of hinder-nisse tussen die skool en die lewe uit die weg kon ruim.

Dog hierdie naiging het hom ook in 'n ander rigting geuit, naamlik dat 'n wesenlike kloof tussen huis en skool bestaan het.

Nogtans het die besondere aard van die werk van maatskaplike sorg en die studie van jeugmisdaad ens., die heilsame samewerking meegebring van die hele lewensmilieu van die jeug, die sametrekking van ouers en onderwysers om die invloede afkomstig vanaf die huis en die skool te koördineer en te integreer.

Die uitwerking van die noodsaaklikheid vir integrasie van lewe op skool was egter verskillend.

Die integrasie opvatting word weerspieël in die Skoolkurrikulum en deur middel van korrelasie word die religieuse en sedelike grondslag in verband gebring met die ander aspekte van die skoolleerplan. "Everything we teach, and even more how we teach it,²⁸⁾ has an impact upon character formation."

Die sosiale organisasie van die skool, die soort van sosiale rol wat vervul moet word, hetsy van gedeeltelike verantwoordelikheid en pligsbesef, of deur middel van spele met beginsels van kompetisie of samewerking, of meer geleenthede vir span- of individuele werk, alles bepaal tot min- of meerdere mate die tipe van mens wat in hierdie omgewing sal ontwikkel en

27) Ibid., bls. 54 - 55

28) Ibid., bls. 55.

opgroei.

"These integrating trends in the curriculum are themselves nothing but an expression of a deeper psychological insight,²⁹⁾ namely that personality is one and indivisible."

Die reeds bestaande ervaring of kennis wat verkry word deurdat sekere leerstof van 'n bepaalde vak uit die skoolleerplan geabsorbeer word, moet aangevul word met nog meer ervaring.

Die doeltreffenheid van die onderwys sal egter afhang van hoe ons die nuwe ervaring in verband bring met die bestaande agtergrond van die kind, met ander woorde, die onderwys hou rekening met die hele lewensgeskiedenis van die kind en ook baie van die sosiale faktore wat op hom inwerk afgesien van die skool.

Op hierdie wyse word die onderwys dus geïntegreer deur twee aspekte: (a) deur integrasie van sy aktiwiteite met die aktiwiteite van ander sosiale instellinge, en (b) met betrekking tot die "geheelheid" van die persoon.

Die hoogtepunt van integrerende neigings word egter bereik in die praktyk en teorie, as ons erken dat onderwys slegs een van die baie sosiale tegnieke is wat die menslike gedragingswyse beïnvloed om altyd 'n sosiale doel te dien, en wat opsetlik daarna mik om sekere menslike tipes te vorm.

Die Liberale opvoeding van die vorige eeu was, wat sy teorie betref "society-blind". Dit wou nie die bestaan van die menslike samelewing erken as faktor van toepassing op menslike betrekkinge nie, met ander woorde, dit wou nie die waarde van die gemeenskap

29) Ibid., bls. 55.

vir die doelstellinge en metodes van opvoeding en onderwys laat geld nie.

Om in die leemte van die liberale opvoeding te voorsien, naamlik in die sogenoemde "concrete situations" waarvoor dit "society-blind" was, dis reeds behandel in die Derde Opvatting as eklektisisme naamlik, as kritiek „The integral theory of education, in its sociological aspects, does not object to that theory as such; it does not doubt the fact that some ideals may be stated which survive the ages and are the basis of any decent way of life and social organization. What it objects to is that this theory is too aloof from history to be really helpful in concrete situations.”³⁰⁾

In hierdie verband laat Mannheim hom as volg uit: „In the same way, if the final core of the self is something that is eternal and beyond environmental influence, we still have to consider that more empirical and historical attire in which we meet our fellow-beings as citizens of a given state, as workers in factories, as clerks in an office, as human beings striving for such satisfactions as are available in a given social order.”³¹⁾

Die bovenoemde persone verteenwoordig die ouers van ons jeug in wisselwerking met die onderwysers en die skool en invloede op 'n gegewe tydstip in 'n gegewe sosiale orde, met ander woorde in hierdie konkrete lewens-situasie moet ook die sosiologie sy bydrae lewer tot daardie kennis deur middel van sosiale prosesse en veranderinge waarby die jeug opvoeding en onderwys

30) Ibid., bls., 56.

31) Ibid., bls., 56 - 57.

ontvang om te kan inpas en aanpas met beheersing vir die taak wat op hulle wag in 'n bepaalde gemeenskap.

Samevattend dus, moet opvoedkundige teorie gesien word as organies in die lewe en denke van 'n periode én moet die vernaamste uitkomste van denke verteenwoordig, of soos Stewart dit uitdruk, "....³²⁾ of the individual and society in varied settings."

Die uitgangspunt van hierdie stroming is volgens Clarke die volgende: "Its function would be to preside over the process of unifying the values of culture and usefulness, and to secure that, in so far as the educational system is an instrument of social selection, the criteria it applies shall be purely educational and used with no irrelevant bias."³³⁾"

Hieruit volg dan dat kennis van die sosio-
logie onontbeerlik is vir die onderwyser, en veral
opvoedkundige sosiologie vir die integrasie van op-
voeding en onderwys.

Uit die geskiedenis van ons vaders en voor-
vaders in hulle lewensmilieu in klein dorpies en op
plase met 'n landelike aard en agtergrond, was sosio-
logiese teorieë onnodig omdat: ".... the interdepen-
dence between the institutions and human activities
.... were obvious and could be seen by everybody."³⁴⁾"

As reaksie hierop het gevolg die geweldige
groei en opkoms van die industriële tydperk met sy
industriële gemeenskap.

Hieruit vloeи voort ".... the invisible

32) Stewart: The Sociological Review. Vol.XLII.
Section One. 1950. Bls. 6.

33) Clarke F.: Education and Social Change. Bls. 66.

34) Mannheim K.: Diagnosis of Our Time. Bls. 57.

operation of its forces, made society most enigmatic to the individual. Even the most careful observation of the immediate surroundings cannot disclose to the untrained mind what is going on beneath the surface,³⁵⁾ how effects accumulate and react upon each other."

Onteenseglik het hierdie toedrag van sake sy problematiese uitwerking ook op die opvoeding en onderwys en maatskaplike sorg gehad, waardeur die "common sense" "teorie" alleen, nie in staat was om die verskillende funksies en funksionele aard en verband van die verskillende aspekte van die gemeenskap in berekening te bring nie.

Om maar een voorbeeld te noem naamlik, die uiteenlopendheid wat dikwels bestaan het met betrekking tot die uitwerking van tug en straf, of ook die uitwerking van omgewingsinvloede op die mens en kind.

Die reaksie het egter ook meegebring 'n ontwikkeling van die verskillende takke van sielkunde en sosiologie waardeur kindersielkunde, opvoedkundige sielkunde, kriminologie, eksperimentele sielkunde, psigo-analise, ens., sy bydrae kon lewer tot feitekennis wat dan tot beskikking was om gekoördineer en geïntegreer te word in 'n Wetenskap van Menslike Gedragswyse.

Vanuit 'n ander gesigshoek het sosiologie sy bydrae gelewer tot hierdie wetenskap.

Navorsingswerk is gedoen insake die menslike gedragswyse in verskillende gemeenskappe tydens verskillende fases van die geskiedenis, in verskillende klasse en bevolkingslae en in hulle sosiale lewensomgewings.

35) Ibid., bls., 57.

Die uitwerking van verskillende sosiale instellinge soos die huisgesin, die kerk, die staat, die gemeenskap, die beroep, vryetydsbesteding ens. is geboekstaaf.

Die onderwys het egter ook te make met gedragsmoeilikhede en -afwykinge van leerlinge, wat egter simptome is van konflik in die huisgesin, die gemeenskap en ouerdomsgroepe, wat op die een of ander wyse in die skool of klaskamer sy kop uitsteek.

As een van die doelstellinge van die onderwys is, om vir die lewe in 'n bestaande gemeenskap op te voed, moet die onderwyser bepaald kennis en insig besit van wanaanpassings in 'n gemeenskap.

In hierdie verband druk Mannheim dit uit as volg: „Here I have in mind the cultural crisis through which our society is passing, the spiritual changes in society at large, which certainly have their impact also upon the behaviour difficulties of individuals in their everyday life.”³⁶⁾

Dit impliseer grondslae en waardes van ons prinsipiële beskouing en waardering van sake soos byvoorbeeld, gewoontes, gebruiks en tradisionele waardes ens., wat as sosiale prosesse heel dikwels die huisgesin en die gemeenskap disintegreer.

In 'n tydperk van sosiale onrus en gisting moet die plek van die jeug in die gemeenskap duidelik gesien kan word: met 'n grondige kennis van fundamentele neiginge tot agteruitgang, met die oorsake en die geneesmiddels wat met min of meerdere mate suksesvol toegepas is as gevolg van navorsingswerk.

36) Ibid., bls. 58.

Die onderwyser sal streef „.... to educate a generation of Youth which combines emotional stability with a flexible mind; yet he will only succeed if he is capable of seeing each of the problems of the new generation against the background of a changing world.”³⁷⁾

Vir die opvoeding en onderwys „.... sociology served as a help to make education more human, more social. In all these aspects sociology is a necessary supplement to education in our age, in whatever country or in whatever social system we may live.”³⁸⁾

Ons sluit af met 'n aanhaling van Clarke: „Society of course must be served, and education is there to provide for its cohesion and continuance.”³⁹⁾

Wat impliseer kohesie en kontinuïteit in bogenoemde aanhaling? Of anders gestel: Watter saambindende faktor(e) voorsien in daardie behoefté van die gemeenskap of in die groter verband, die samelewing, om dit staande te hou en saam te bind tot 'n eenheid?

Clarke gee die antwoord: „It may be, then, that the most essentially religious thing in us is that by virtue of which we cohere as a society, and that here is the heart of education's business.”⁴⁰⁾

Die wetenskap wat hom besig hou met die studie van die menslike samelewing in al sy vorme en grondslae is die sosiologie.

Die sosiologiese gegewens of feite mag van waarde wees vir die ontwikkeling van die opvoedkunde.

Die sosiologiese integrasie van die opvoedkunde bring egter mee dat ons die verhouding tussen (a)

37) Ibid., bls. 59.

38) Ibid., bls. 60.

39) Clarke: Education and Social Change. Bls. 67.

40) Ibid., bls. 70.

die Pedagogiek en die sosiologiese gegewens in oënskou moet neem, en ook (b) die sosiologiese benadering tot die opvoedkunde?

b. Die Pedagogiek en die Sosiologiese Gegewens.

Ter inleiding kan ons vra: Op watter terreine het die sosiologie nou 'n taak teenoor die opvoedkunde?

Voordat ons oorgaan tot die bespreking van bogenoemde vraagstelling, verwys ons dadelik na ons uitgangspunt wat wel deeglik omskryf word deur Waterink naamlik. Maar als we spreken over de sociologie als hulpwetenskap voor de paedagogiek bedoelen we daarmede dit, dat er op het terrein van de wetenschap, die sociologie geheeten wordt, problemen liggen, die voor ons van uitnemend gewicht zyn.

En dat slechts die sociologische gegevens onze paedagogiek zullen kunnen dienen, die ontleend zyn aan een wetenschappelyke sociologie, die uitgaat van dezelfde grondbeginselen als onze paedagogiek, of die althans in de uitwerking der gevonden gegevens, in die verklaring der feiten en in de opstelling der thesis met deze principia niet in stryd is.

Met de bespreking van het vraagstuk van de opvoeding staan we uiteraard midden in het sociale leven. Niet alleen de groote problemen van Zedeleer in 't algemeen en sociale ethiek in het bizonder, brengen de paedagogiek met de wetenschap van het sociale leven in aanraking, maar reeds eenvoudige, ieder bekende dingen en feiten hebben een sociaal karakter.⁴¹⁾

41) Waterink J.: Inleiding tot de Theoretische Paedagogiek. deel 1. Bls. 313, 315.

Voordat ons die Pedagogiek en die Sosiologie-
iese gegewens kan omskryf, is dit noodsaaklik om 'n
denkbeeld te vorm waaroor sosiologie handel.

Ginsberg stel die volgende voor:

1. Sosiale struktuur.
2. Sosiale funksie en kontrole.
3. Sosiale verandering.

So ook suggereer Ogburn en Nimkoff dat die
omvang van sosiologie gedek word deur interaksie of
wisselwerking tussen die volgende:
⁴²⁾

1. Die mens in sy biologiese en psigologiese
struktuur.
2. Die demografiese studie van die mens, met
ander woorde die mens in sy geografiese en
materiële omgewing.
3. Groepsorganisasie, gedragswyse en reaksie.
4. Die kultuur van die mens en die groei
daarvan.

Aan die hand van die reeds behandelde afde-
linge soos uiteengesit deur L. Wirth, met ander woorde,
die Opvoedkundige Sosiologie en sy Aansluiting by die
Algemene Sosiologie, noem ons weer: "Sociology as a
systematic discipline, might be divided into the
following broad fields of interest: (a) demographic
and ecological basis of social life; (b) Social organ-
ization, or the structuring of social groups; (c)
Social processes or the analysis of the phenomena of
social interaction; (d) Social psychology or the study
of attitudes and of personality in relation to society

42) Geneem uit Stewart: The Sociological Review.
Vol. XLII. Section One. 1950. Bls. 26.
Ogburn W.F. en Nimkoff M.F.: Handbook of Socio-
logy. Kegan Paul, 1947.

and culture, and collective behaviour; (e) Social change and social disorganization or the study of the broad transformations going on in society, the manner in which they affect institutions, attitudes, ideas and behaviour, and the problem situations which men confront."⁴³⁾

Die gebruik van sleutelterme soos samelewing, gemeenskap, assosiasie, institusie, mores ens. moet in sistematisering ooreenstem met die taksonomie van die bioloog, en is belangrik. Byvoorbeeld terme soos organisme, organies ens.

Die basis van sosiologiese navorsingswerk lewer die feitemateriaal met gevolgtrekkings deur die studie daarvan wat mag lei tot oorweginge vir die sosiale filosofie.

Finney belig hierdie stelling as volg:

"Man is not only revealed, but also made by his social setting."⁴⁴⁾

Maar die sosiale lewe word beïnvloed deur opvoeding en onderwys wat die enkeling in staat stel om met beheersing sy plek in die gemeenskap vol te staan.

Deur die enkeling bereik die opvoeding die massa.

Hieruit volg nou 'n teenstellende vraagstuk naamlik, tussen enkeling en massa, en dis die taak van die opvoedkunde om die weg aan te dui hoedat dit moontlik is om met 'n organiese opvatting die teenstelling tussen enkeling en gemeenskap te versoen.

43) Wirth L.: International Social Science Bulletin. Bls. 198 - 199.

44) Aangehaal uit Stewart: The Sociological Review. Vol. XLII. Section One. 1950. Bls. 26.

Die opvoedkunde se taak is verder nog, om die moontlikheid aan te toon hoedat 'n eenheid van belang met betrekking tot aard en doelstelling by individuele en sosiale opvoedkunde te vinde is.

Om hierdie vraagstellinge toe te lig wys ons op die taak van die opvoedkunde teenoor verskeie aspekte:-

Kultuur is 'n middel om die gawes wat natuurlikerwys aanwesig is na buite te bring en in sigbare en tasbare vorm in die lewe te roep, of tewens in so 'n toestand of vorm te bring, dat oordraging van hierdie skatte moontlik is. (Byvoorbeeld musiek.)

Kultuur ontleen sy stof aan die natuur en bring die aanwesige skatte na die samelewing.

Ons onderskei tussen twee vorme van kultuur:

(a) subjektiewe en (b) objektiewe.

(a) Die subjektiewe kultuur lê in die mens self en bestaan uit al die persoonlike dinge, sy hele liggaamlike en geestelike kragte, met ander woorde sy liggaamlike en geestelike ontwikkeling wat die mens besit en wat sy lewende kapitaal vorm om hom in staat te stel om sy lewensdoel met sukses na te streef.

Elke mens moet die subjektiewe kultuur opnuut vir homself verwerf, en dit kan in werklikheid nie oorgedra of oorgelewer word in die werklike sin van die woord nie.

Die subjektiewe kultuur is afhanklik van vermoëns wat in aanleg reeds by geboorte aanwesig is as potensiële kragte, wat ontwikkel om tot werkende kragte oor te gaan deur prikkels van die gemeenskap. Dit is hulp by die opvoeding na sy wese.

Deur opvoeding gaan die subjektiewe kultuur

waarvan die opvoedende geslag die draer is, ook maklik oor op die volgende geslag.

Met die geërfde kultuur moet aktief gewoeker en uitgebrei word deur 'n organiese ontwikkeling.

Die standpunt moet krities gesond wees.

(b) Die objektiewe kultuur lê buite die mens self en kan oorgedra of oorgelewer word deur die ouer geslag (onderwysers ingesluit) aan die jonger geslag.

Wonings, geboue, verkeersmiddelle, paaie, meubels, werktuie, instrumente, tegniese uitvindings en produkte, kuns en wetenskap, ambagte en industrie ens., is almal dinge wat op sigself lewensloos en deur mensehande gemaak is.

Die objektiewe kultuur vorm dus die materiële besit van die mensdom.

In Volgende saak van belang vir die pedagogiek en sosiologiese gegewens is die werklike kultuurleef-tydsverskil. Hierdie verskille, veral tussen seuns in die stad en op die platteland tydens hulle puberteitsjare.

Dit bewys dat puberteit ".... by een oude cultuur eerder viel, dan by een jonge."⁴⁵⁾

Dit is te wyte aan die eise van die lewe en veral aan die kultuurouderdom van platteland en stad.

Die stad het vervolgens 'n sterk intellektuele instelling omdat fasiliteite vir opvoeding en onderwys daar gekonsentreer is.

In die stad is dit die intellektuele vermoëns, terwyl dit op die platteland verantwoordelikheidsbesef en praktisme is.

45) Waterink: Inleiding tot de Theoretische Paedagogiek. Deel I. Bls. 326.

Uit die aard van hierdie kultuurleeftyd hang belangrike vrae saam met die pedagogiek.

Netsoos die enkeling leef, deurloop ook 'n kultuur 'n periode van kindsheid, jeug, volle krag, dan agteruitgang, aftakeling en onderdom.

Hoewel daar binne die grense van 'n kultuurgebied merkbare verskille bestaan, bly dit egter een kultuur met kenmerke soos: eenheid van opvatting oor die algemene sedelike lewe, eenheid van beskawingsvorme, eenheid van ekonomiese lewe, vervoer-, verkeers- en kommunikasiemiddelle, gebruiksvoorwerpe, die moontlikheid van wedersydse en onderlinge waardering van kultuurgoedere, aanpassing by mekaar se onderskeie kultuurleeftye, verbetering van die swakkere deur die sterker, ens.

Aan hierdie een kultuur binne die kultuurgebied is egter 'n voorwaarde verbonde naamlik, dat die bestaande kultuur nie deur 'n nuwe vervang word nie.

So is dit dan ook die geval met die gesin as 'n kostelike eenheid, (die kleinste vorm en oerbron van gemeenskap,) as 'n uitnemende organisasie waar tipes van verskillende ouderdomme saamleef.

Die hele mensdom verteenwoordig hierdie leef-tydsverskille.

Die verschillende mensestipes het ook oorwegen-de betekenis vir die kindertipe.

Die kind is in sy groei met 'n eie kultuurtipe verweef. Die gesin, familie, en die milieu oefen invloed uit op waarderingsoordele, en op houding by alle moontlike gevalle.

Om die jeugdige te verstaaan, om sy doen en

late na absolute norme te waardeer is onmoontlik, tensy ons hom kan sien teen die agtergrond van die sfeer waarin hy leef om sy houding en die gewig van sy doen en late te kan herlei tot oorspronklike faktore.

Vir die opvoeding is kennis 'n vereiste van die opvoedingsobjek - die kennis is naamlik kultuur-psigologie. As ons dit meer algemeen stel, verskaf sosiologiese studies ons die lig.

Die pedagogiek het nie slegs 'n taak nie, maar ook 'n kulturele roeping tot verbetering en gedurige reformering van die samelewing.

Andersyds is daar die vraagstuk na die waarde van die persoonlike lewe en die persoonlike aanleg, teenoor die eise van die samelewing.

Deur die sonde het die probleem na vore gekom. Die harmonie en eenheid tussen die individuele aanleg en neigings andersyds, en die eise, behoeftes en eienaardige trekke van die samelewing andersyds, is verbreek.

Kan ons die twee versoen?

Inderdaad ja, wanneer ons die lewensverhoudinge organies beskou.

God het sy wysheid geopenbaar in die veelheid van enkelinge met veelvuldige skakeringe van persoonlike geaardhede en in die veelheid van maniere waarin die samelewing hom openbaar.

In 'n gesonde georganiseerde samelewing vind ons tendense van verskeidenheid wat in persone gele is, maar ook in die veelheid van persone.

Die georganiseerde samelewing met sy veelkleurigheid, benodig elkeen en almal tot volmaking daarvan.

So is die samelewing tegelyk die bron en die doel van die veelsydigheid van persoonsbenadrukking, want in en deur die samelewing kom die persoonlikheid tot sy beste ontvouing en ontplooiing eerder as in afgeslotenheid.

Die enkeling moet hom dus eerder wend tot sy medemens om gevorm te word deur die smeltkroes van die lewe self.

'n Gesonde individualisme is een onder almal, organies met die geheel vergroeï.

Subjektivisme is een wat homself sien en dien sonder organiese verband met die geheel.

Die een is weens sy aanleg in staat om andere te dien, terwyl die ander een slaaf is van sy aanleg in die geval van 'n subjektivisme.

In 'n gesonde samelewing is daar ontplooiingsmoontlikheid vir elkeen aanwesig.

Die pedagogiek wys die weg aan vir die opvoeding en gee ook aan die onderwys en sosiale taak alle hulp wat nodig mag wees.

Vanuit organiese oogpunt besien, is die strewe dan ook om die persoonlikheidswese te leer ken soos hy hom die beste sal kan in- en aanpas met beheersing in 'n sondige gemeenskap.

Die Christelike gedagte wil dan steeds die verskeidenheid wat God in die lewe gee, eerbiedig en reg laat geskied na waarde in die samelewing. Daarom dien die opvoeding die veelvormigheid in die lewe deur 'n gesonde differensiasie.

Die opvoedkunde het 'n gewigtige taak omdat dit die veelvormigheid van die lewe moet dien. Die pedagoog moet die gemeenskap waarin hy beweeg verstaan,

ken en waardeer, want alle gegewens mag nie sommer goeds-moeds verdra en gedien word nie.

Die opvoeding het dus die taak om aan die kinders van jongsaaf leiding te gee op so 'n wyse, dat hulle mettertyd, sonder om die eie tipe van hulle omgewing aan te tas, in staat sal wees om in die samelewning, waarin hulle sal moet beweeg, as reformerende kragte op te tree.

In die skool word die norme nie deur die onderwyser aangegee en ook nie hervorm na sy eie model nie, maar die wet van God word gehandhaaf en die God-gegewe norme moet geldig gemaak word.

Hierdeur ontvang elke hervormingsaksie 'n eie riglyn en verskaf weereens plek vir variasie van enkelinge in die samelewning.

Volgens hierdie opvatting is ons in staat om menige moderne onderwyssstelsel te beoordeel, naamlik, arbei die opvoeder vir die vorming van die individu, of moet ons by die skoolwerksaamhede die oog gerig hou op die samelewning.

As voorbeeld noem ons hier: Die opvoedkundige sisteem van Dewey, waar die sosiale motief die hele teorie en praktyk van die opvoeding en onderwys oorheers, en die volmaking van die enkeling volgens Nunn,stryk dus nie met ons prinsipiële beskouing in alle opsigte nie.

Organiese pedagogiek versoen die twee met mekaar omdat beide in mekaar vergroeid is. Die een is voorwaarde vir die ander. Die dien van die een beteken dien van die ander.

Wanneer hierdie opvatting die houding van ons opvoeding en onderwys is, kan dit veel vir ons

nasionale lewe beteken, want dan help dit dra en vorm die kragte wat 'n volk voortdurend nodig het ter aanvulling van verbruikte kragte.

Die volgende wat ons in oënskou moet neem, is:

(c) Die Sosiologiese Benadering tot die Pedagogiek.

In die lig van die historiese verloop van sake word ons gestel voor die probleemstelling: Waarom is daardie demokratiese gemeenskappe, toe hulle nie daarin kon slaag om die nuwe situasie die hoof te bied nie, gedryf om 'n diktoriale stelsel aan te neem?

Wat was die grondliggende oorsake van hierdie ineenstorting?

Hoewel die oorsake baie kompleks en die tekortkominge van die moderne ekonomiese en politieke stelsel veral te blameer is, ".... no one can deny that the lack of mental resistance played a very large part in this break-down. Not only was the educational system in those countries still unfitted for mass education, but the psychological processes at work outside the school were left without any real social control, and so, of necessity, led to chaos and disintegration."⁴⁶⁾

Hierdie krisis is dan ook vandag besig om die struktuur van die hele menslike samelewing te verander.

Is daar genoegsame vorme van demokratiese kontrole (om die verdwynende gemeenskaplike kultuur,) of nuwe psigologiese tegnieke ontdek, om in die

46) Mannheim K.: Diagnosis of Our Time. Bls. 73.

behoeftes van die massa te voorsien?

Mannheim laat hom as volg uit oor hierdie tekortkoming: „A general psychological break-down can only be prevented if we are quick enough to realize the nature of the new situation, and to re-define the aims and means of democratic education accordingly.”⁴⁷⁾

Hieruit volg dan die sosiologiese benadering tot die opvoedkunde.

Sonder om in besonderhede in te gaan noem ons slegs 'n paar van die implikasies:

1. Opvoeding en onderwys vorm die mens en kind vir 'n gegewe gemeenskap.
2. Deur die enkeling bereik opvoeding en onderwys die massa, waarvan die grootte, doelstelling en funksie verskil. Hiermee hang saam die oorheersende vorme van arbeid waarvolgens die enkelinge in hierdie groepe hulle sal moet skik.
3. Die opvoekundige doelstellinge van 'n gemeenskap moet grondig deurdink wees en moenie losstaan van die situasies wat ervaar moet word deur elke ouderdomsgroep en van die sosiale orde waarvoor dit beplan is nie.
4. Die sosiologiese opvatting van kode en norme is geen einddoel op sigself nie, maar immer die uitkomste van 'n wisselwerking tussen individuele en groepsaenpassing.

Die feit dat norme verander met die verandering van die sosiale orde, dien ook as hulp om die taak waarmee die gemeenskap belas word, op te los - 'n taak wat nie uit die ervaring van die enkeling

47) Ibid., bls. 73 - 74.

gepeil kan word nie.

Die werklike aard en funksie van kode en norme in 'n gemeenskap as 'n vorm van kollektiewe aanpassing, word slegs openbaar as ons hulle geskiedenis naspeur oor baie geslagte en hulle voortdurend verbind met die veranderende sosiale agtergrond.

5. Hierdie opvoedkundige doelstellinge in hulle sosiale verband en plek, word oorgelewer aan die opkomende geslag saam met die oorheersende opvoedkundige tegnieke.

Opvoedkundige tegnieke ontwikkel nie apart nie, maar as deel van die algemene ontwikkeling van sosiale tegnieke.

Op hierdie wyse en met so 'n beskouing, is opvoeding en onderwys een van die tegnieke wat die menslike gedragswyse beïnvloed en maar een middel tot sosiale kontrole.

6. Ook hierdie een vorm van sosiale tegniek naamlik opvoeding, moet in verband gebring word met al die vorme van sosiale kontrole om emosionele stabilitet en verstandelike integriteit 'n opvoedkundige stelsel vir die nuwe geslag te verseker, met 'n soort van gemeenskaplike strategie van die hele sosiale bemiddeling buitekant die skool.

In hierdie verband haal ons ook aan wat Mannheim sê: "At this stage it is no longer possible to confine the problem of education to the school. Education can no longer be considered as an interchange between two individuals, the teacher and the pupil; it can no longer be looked upon as a personal and private relationship, but as a part of the broader context of social processes. Today we know that

this vacuum called "Life" is to a very large extent society, with its changing situations and institutions."⁴⁸⁾

(d) Die Sosiologiese Toerusting van die Onderwyser vir sy Taak.

Opsommend kan ons die volgende funksies van sosiologie vir die toerusting van die onderwyser gee:

1. Sosiologie is 'n hulp vir die onderwys om die idee van 'n waterdigte kompartement te oorbrug.

Die beperkte skolastiese opvatting van die onderwys kan deur 'n oriëntasie van die meeste dinge gesien word as die behoeftes van 'n gemeenskap.

2. Sosiologie dien as hulp tot koördinering van die taak van die onderwys, met invloede wat ook anders is as die van die skool, byvoorbeeld, die gesin, kerk, ens.

Deur hierdie koördinasie word ons in staat gestel om die regte betekenis van onderwys te verkry, as ons 'n studie maak van die menslike gedragingswyse in sosiologiese aspekte.

3. Sosiologie is 'n hulp om wanaanpassings en psigologiese konflikte te kan interpreteer as konflikte in sy onmiddellike omgewing.

4. Sosiologie dien verder as 'n hulp om die dieperliggende oorsake van agteruitgang van ons morele en kulturele lewe, wat veroorsaak word deur disintegrasie van tradisies en die heersende sosiale struktuur, na te speur.

In al hierdie funksies het die sosiologie gedien en dien dit nog, om onderwys meer sosiaal en meer menslik te maak.

48) Ibid., bls. 76.

Onderwys behoort, niteenstaande 'n moderne, komplekse en snel veranderende wêreld te kan voldoen aan die vereistes, mits die onderwyser die gemeenskap waaruit sy leerlinge kom ken, en as hy weet waarvoor en waartoe hy die leerlinge voorberei en toeberei.

Met so 'n visie en perspektief, is hy dan ook in staat om die meeste van die dinge wat hy doen te kan bereken in terme van sosiale resultaat.

In feitlik al die aspekte is sosiologie 'n nodige aanvulling vir opvoeding en onderwys in ons land, of enige ander land, of in watter sosiale sisteem ons ookal leef.
